

§ 34.

O občnem zboru se sestavi zapisnik, ki ga podpiše predsednik in dva overovalca, ki jih izvoli občni zbor.

Sklepi občnega zbora se vpišejo v posebno knjigo. Pravilnost vsakega vpisa potrdita predsednik in zapisnikar občnega zbora.

VIII. Razglasila zadruga.

§ 35.

Zadruga razglasa svoje razglase izvzemši sklicevanje občnih zborov — § 27. — s tem, da jih nabije na desko v zadrugi delarnici.

IX. Zadrugo poslovanje.

§ 36.

Tiskarna učiteljskega tiskovnega društva izvršuje naročila zadruginih članov, bodisi za njihovo osebno potrebo, ali za potrebo njihovega poklica, podjetja ali obrta.

V osiguranje nepretrganega delovanja, brez katerega polen uspeh zadruginega namena ni mogoč, vstreza tiskarna učiteljskega tiskovnega društva tudi naročilom neudov.

V prvi vrsti pa izvršuje naročila zadrugnikov.

§ 37.

Poslovanje tiskarne učiteljskega tiskovnega društva obsega vse stroške tiskarskega obrta in pomožnih obrtov in sme torej ista nabaviti si lastno knjigovodnico in prodajalnico za svojo zalogo. Izvrševanje imenovanega obrta je pa odvisno od državne koncesije in je dopustno le po pripravnem namestniku v smislu § 3. obrtnega reda.

§ 38.

Poslovni, službeni in disciplinarni red sestavi upravni svet.

Vsi uslužbenci zadrugine so neposredno podrejeni predsedniku upravnega sveta.

§ 39.

Zadrugine knjige se vodijo po določilih trgovskega prava.

§ 40.

Na koncu poslovnega leta sklone upravni svet knjige in račune in sestavi letni račun.

Letni račun mora obsegati:

1. Vse dohodke in stroške poslovnega leta — račun prometa;
2. račun dobička in izgube;
3. račun bilance.

X. Razsojevanje preprirov.

§ 41.

Prepire iz zadruginega razmerja, bodisi med zadrugniki, ali pa med zadrugniki in upravnim svetom, razsoja nadzorstvo. Dotičnemu posvetovanju nadzorstva sme prisostovati predsednik upravnega sveta in en zadrugini uradnik, ki ga določi predsednik, toda le s posvetovalnim glasom; kraj in čas seje nadzorstva se mora pravočasno naznaniti upravnemu svetu. Zoper razsodbo nadzorstva je dopustna pritožba na občni zbor, ki razsoja končno in neprizivno.

Če zoper razsodbo nadzorstva ni pritožbe, je ta razsodba nespodbojno pravokrepna.

Prepire, pri katerih je nadzorstvo samo ali kak član kot stranka prizadet, razsoja neprizivno občni zbor.

XI. Prehodne določbe.

Prvo poslovno leto se začne z dnevom registriranja teh pravil in se konča z 31. decembrom istega leta.

Pri ustanovnem občnem zboru so bili izvoljeni v upravni svet za prvo upravno dobo:

1. Gospod Ivan Bernot, učitelj v Ljubljani.
2. " Fran Črnagoj, nadučitelj na Barju.
3. " Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani.
4. " Fran Trošt, nadučitelj na Igu.
5. " Karol Wider, učitelj v Ljubljani.

Oblast — učitelj.

III. *)

Kakor je za dober pristop enim v organsko celoto v izražanje svojih sklepov, misli in primernih čustev, tako in v skupni zvezi naj bo drugim. Tak je bil, je in bo šolski zakon, ki kot del najvišjega zakona enako očetovsko po zasluženju skrbi za ene kakor za druge.

Zopet jemljemo v pretres tu prepisani odstavek iz Maslovega članka pod enakim naslovom. Maslo trdi tukaj, da je bil, je in bo šolski zakon tak, da skrbi enako očetovsko po zasluženju za ene kakor za druge. Tudi tu bi moral Maslo zapisati, da bi moral biti šolski zakon tak, a v Istri tega ni, in kar je dobrega v šol. zakonu, največkrat zavijejo razni šolski oblastniki, da ne odgovarja njegovi trditvi. Da je to res, hočemo dokazati z naslednjim:

Prepričani smo, da je Maslo čital v 38., 39. in 40. številu lanskega letnika našega lista objavljeni sestavek „Za odpravo krajevnega plačilnega sistema v Istri.“ V tem sestavku je dovolj jasno dokazano, da je istrski deželni zakon z dne 9. oktobra 1901, št. 35, tako prikrojen, da ne skrbi za vse enako očetovsko po zasluženju. Dokazano je, koliko je oškodovano slovansko učiteljstvo in s tem slovansko šolstvo. V čem se enako po očetovsko skrbi? Prepričani smo, da le v tem, da mora slovansko ljudstvo enake šolske naklade plačevati kakor italijansko. Italijansko je pri tem na boljem, ker se mu s temi vzdržuje dovoljno število ljudskih šol in poleg tega še realni gimnazij v Pazinu, a slovanskemu ne dajo niti prepotrebni ljudskih šol.

Ogledal bi si lahko tovariš tudi članke, ki smo jih objavili glede imenovanja definitivnega učiteljstva. Dovolj jasno smo povedali, da ne gledajo pri tem nič na zasluženje, ker si ne moremo misliti, da bi imel oni večje zasluženje, ki je 2 do 3 leta v službi kakor oni, ki službuje že četrto stoletje. In vendar se pusti slednjega, da strada na mestu III. pl. razreda, a prvega se imenuje definitivno na mesto II. pl. razreda. Ako je to enaka, očetovska skrb po zasluženju, potem ne moremo reči, kaj je temu nasprotno.

Za drugo svojo trditev, da zavijajo šolske oblasti šolske zakone, kadar kaj dovoljujejo, da ni vsem enako, očetovsko po zasluženju, naj navedemo poleg dokazov, ki jih je bilo že mnogo v našem listu, še to: § 59. državnega zakona z dne 2. maja 1883 pravi: „Dolžnost, napravljati šole, uravnjuje deželno zakonodavstvo, držeč se tega načela, da je vsekakor ustanoviti šolo povsod, kjer eno uro na okolo po petletnem poprečnem (srednjem) številu biva več nego 40 otrok, ki morajo čez štiri kilometre daleč v kako šolo hoditi.“ Istrski deželni zakonodajalec je to v enakem smislu uredil v 1. § dež. zakona z dne 30. marca 1870, št. 20.

*) Zaradi tesnega prostora je zadnjič to nadaljevanje izostalo. Uredn.

Za to vedo šol. oblasti v Istri in so določila teh paragrafov vpoštevala že davno, a samo ob ustanovitvi italijanskih ljudskih šol. Za slovanske so sklenili v dež. šol. svetu, da se ustanove vsako leto le tri. Ali je ta sklep torej enako očetovski? Nam se zdi ta sklep tako nezakonit, da bi ga bil moral predsednik takoj sistirati, ako bi bil skrbel res enako očetovsko za vse, a to se ni zgodilo, ker je sklep naperjen proti Slovanom. Res je, da se izgovarjajo deželni očetje s pomanjkanjem denarja; ta njih izgovor pa je ničev, ker vzdržujejo italijanske ljudske šole, ki nimajo zakonito določenega števila otrok, ker vzdržujejo italijanski realni gimnazij, ki ga niso dolžni vzdrževati in ker dajejo podpore celo društvu „Lega.“ Ako bi šolski oblastniki res za vse enako očetovsko skrbeli, bi jim morali to povedati v brk in jih prisiliti, da vzdržujejo šole, za katere so obvezani skrbeti.

Še mnogih takih dokazov bi lahko navedli, a za sedaj nimamo ni časa ni prostora v listu. Upamo, da smo dovolj razločno povedali, kdaj se bodo pomirili duhovi zaradi kršenja zakonov. Mi smo storili svojo dolžnost, katere izvršitev se nam je še bolj zdela potrebna, ker smo mnenja, da je bil imenovani morda naročen le zato, da se bodo nekateri izgovarjali, da je v Istri v šolskih zadevah vse v redu in da je le nekaj kričavev, ki so nezadovoljni. Od naše strani je izvršena dolžnost, in pričakujemo, da bodo tudi deželni in državni poslanci naredili svojo dolžnost ter zahtevali od ministra, da odstrani one šolske oblastnike, ki kršijo šol. zakone ter jih nadomesti s takimi, ki bodo skrbeli za vse enako očetovsko po zasluženju in po zakonu. In ko se to zgodi, se pomirijo razburjeni duhovi. Prej pa ne!

Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah.

Spisal Fr. Suher.

(Dalje.)

Prvič vemo, da izražajo otroci že v najnežnejši starosti svoje predstave čečkaje. Začetkom so te čečkarije črte brez vsakega redu; pozneje dobivajo nekoliko oblike — razvrščene so tako, da se jim pozna namen: otrok je hotel z njimi nekaj predstavljati, predstavo izraziti. Dalje se jim pozna tehniška pomankljivost. Prave čečkarije so, a vendar nam ravno na tej stopnji služijo, da z njimi merimo, kako jasne so predstave v otroški duši. Viljema Amenta sin Karel nariše v starosti 1570 dni svinjo s 3 nogami, Zofija, njegova 2186 dni stara hči, mačko s peterimi nogami i. t. d. — in često se nahaja, da otrok nariše v šoli gos s 4 nogami. — Kaj nam je tu storiti? Gotovo ima nazorni nauk tu nalogo predstave pojasnjevati. Gotovo ni tehniška nedostatkost v risbi, kjer ima ta ali ona žival eno nogo preveč ali premalo; ta risba nas temveč uči, da je otroku treba predstavo z naziranjem popravljati. Risarski pouk pa ima nalogo, da poda otroku pomoč, kako more izraziti predstavo, kolikor mogoče jasno, brez tehniških zaprek. To je mogoče, če se drži izraževanja s preprostimi črtami, ki naj postajajo vedno rednejše, vedno mirnejše in izgubljajo značaj čečkarij — prehajaje v velike poteze. To je tako, kakor pri nazornem nauku, ki ima nalogo, da predstave, ki jih prinese otrok v šolo, uredi, popravi, ojači, pojasni. Iz tega že sledi, da postopata na prvi stopnji nazorni nauk in risarski pouk z roko v roki in da rišemo tu predmete iz nazornega nauka.

Drugič vemo, da ne riše otrok v nežni dobi po predmetu. Njegova opazljivost ni toliko razvita, da bi mogel obenem dlje časa gledati na predmet in ga tudi risati. Če tudi mu postaviš predmet pred oči, ga bo risal na pamet. Predmet ga le moti, da ne more razvijati svojih tvornih moči in se gibati prosto.

Bilo bi zato prenaporno za učenca, če bi ga silili, da naj riše po predmetu. Prvo risanje je torej risanje na pamet.

Tretjič nam gre za to, da zbudimo v učenem veselje do našega predmeta. To je pa le mogoče, če rišemo na pamet. Če bi imel učenec predmet pred sabo in bi ga silili, da naj nanj pazi, bi se trudil posnemati vse malenkosti in opustil bi morda najbistvenejše reči. Ne moremo pač od njega pričakovati, da bi ločil bistveno od nebistvenega. Zapustila bi ga zmožnost, vse, kar opazuje, tehniško izraziti, in otrok bi opazil svojo slabost. Iluzija, ki se ji vda, ko riše svoje podobe: glavo s krogom, nos s črto, oko s piko, uho z zanjko, nogo s črto i. t. d. — mu zbuja veselje do dela. Če bi prej, ko bi se razvile njegove tehniške zmožnosti izraževanja, spoznal, kako nedostatne so njegove risbe, bi izginila iluzija, s to pa tudi veselje do risanja — in uspehi bi šli po vodi.

Otrok, ki riše na pamet, izraža le, kar mu je v spominu ostalo, in to niso malenkosti, ampak predstave v bistvenih potezah. Za te preproste predstave zadostuje, če se izražajo s preprosto črto. Prve risbe so toraj šematične.

Končno se mora naglašati, da je ta nehotno odmišljajoča funkcija prvi pojav umetniškega čuta in njegovega delovanja in da je to naivno delovanje podlaga, kako delujejo veliki umetniki. Znano je, da je n. p. eden največjih genijev pretečenega stoletja, Böcklin, ustvarjal svoja neumrljiva dela tudi po neposrednem naziranju; isto se poroča o Gabrielu Maxu in mnogo drugih velikih umetnikih. — Umetniškemu delovanju prva podlaga je torej risanje na pamet. Zato zahteva metoda novodobnega risanja, da se risanje na pamet goji na vseh stopnjah, kjer se risanje sploh uči, da je celo podlaga vsem vajam.

Kakor v drugih predmetih, se zahteva tudi v našem, da z risanjem na pamet vsakokrat prej, ko hočemo kaj novega risati, analizujemo otroško obzorje tako, da naročimo učencem, naj narišejo predmet tako, kakor si ga predstavljajo. Šele potem se predmet obravnava, pomankljive predstave se popravljajo in riše se še enkrat. Istotako lahko analizujemo otroško obzorje sploh, ako hočemo pozvedeti, kaj otroci najrajši rišejo, kakove so njihove predstave in v koliki meri so jih zmožni izraziti.

Take analize so se izvršile na raznih šolah tudi v Ljubljani, in gg. kolegi so poročali o jako zanimivih rezultatih. Nekateri teh risb so razstavljene.

Podati hočem rezultate Maitlanda, ki jih je iz 1570 risb javnih šol v Kaliforniji dobil.

Otroci od 5 do 7 let izkušajo predstavljati človeško podobo (45 %), živali (23 %), hiše, rastline in cvetice (3 %), reči navadne rabe (4 %), konvencionalne risbe (5 %) in okraske (3 %).

Za otroke od 8 do 10 let so ostala ta razmerja neizpremenjena; a od 14. do 17. leta so se pomnožile konvencionalne risbe in ornamenti od 8 do 17 %, risbe, predstavljajoče človeka, žival, rastline in hiše, pa so dosegle 50 %, 10 % in 4 %. Znani so nam taki podatki tudi od dr. Lukensa v Philadelphiji, ki je nabral 1232 risb in še drugi.

Za učitelja in metodo so te risbe velikega pomena. Kaj se učimo iz njih?

1. Risbe nam povedo, kaj otrok najrajši riše,
 2. kake tehnike se poslužuje, ko izraža svoje misli,
 3. da ga veselje reči, ki se gibljejo,
 4. zremo, kake so otrokove predstave v tej ali oni reči,
 5. iz risb lahko sklepamo na red, snago, marljivost, fantazijo in voljo učenčeve, sploh na njegovo osebnost, njegov značaj.
- Učitelj naj zbira te risbe in naj uravnava svojo metodo po njih, psiholog pa se iz njih še mnogo uči.

(Dalje.)